

Сивогривова Тетяна Леонідівна,
викладач кафедри кримінально-
правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Єрмеков Єрсултан Сулейменович,
докторант Академії правоохоронних
органів Республіки Казахстан

ОКРЕМІ СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБЛІКОМ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

З кожним роком автомобілепотік в світі збільшується в рази, що у свою чергу породжує виникнення нових способів скоєння кримінальних правопорушень, пов'язаних із обліком транспортних засобів, а відповідно і нових методів розкриття таких кримінальних правопорушень. При порівнянні практики виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обліком транспортних засобів, в Україні та Республіці Казахстан, можна помітити певні спільні риси не тільки щодо способів фальсифікації ідентифікаційних номерів транспортних засобів, а й перспективність розслідування таких правопорушень. Так, зміни в процедурі реєстрації (перереєстрації) транспортних засобів в Республіці Казахстан (відміна огляду під час перереєстрації), призвели до того, що спостерігається збільшення автомобілів «двійників» - з однаковими VIN-кодами. З огляду статистичних даних в Україні за останні роки (з 2014 року) за кримінальним провадженнями по ст.290 КК України тільки 1-2 % направляються до суду з обвинувальним актом [1].

Слід також зазначити, що експлуатація транспортного засобу з підробленим або зміненим ідентифікаційним номером, номером двигуна, шасі або кузова, або зміненим без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу не передбачає окремого складу кримінального правопорушення, а передбачає лише адміністративну відповідальність, яка передбачена статтею 121-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]. В частині кримінальної відповідальності може лише розглядатися тільки дії, що передбачає частина четверта ст. 358 КК України, як використання завідомо підробленого документу, в даному випадку документу виданого на транспортний засіб з підробленим або зміненим ідентифікаційним номером, номером двигуна, шасі або кузова, або зміненим без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу [3].

Одразу ж виникає питання, яким чином власник транспортного засобу, що має ознаки підроблення, отримав завідомо неправдивий документ для подальшого використання транспортного засобу.

Відповідно до п.3 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів,

напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388 державна реєстрація транспортних засобів проводиться територіальними органами з надання сервісних послуг МВС (далі - сервісні центри МВС) з метою здійснення контролю за відповідністю конструкції та технічного стану транспортних засобів установленим вимогам стандартів, правил і нормативів, дотриманням законодавства, що визначає порядок сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), використанням транспортних засобів в умовах воєнного і надзвичайного стану, а також для ведення їх обліку та запобіганню вчиненню щодо них протиправних дій [4].

Державна реєстрація (перереєстрація), зняття з обліку транспортних засобів сервісними центрами МВС може проводитися через центри надання адміністративних послуг, утворені відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», на основі рішень, узгоджених між сервісними центрами МВС та органами, які прийняли рішення про утворення центрів надання адміністративних послуг.

Центри надання адміністративних послуг підключаються до електронних баз даних (реєстрів), необхідних для проведення державної реєстрації (перереєстрації) та зняття з обліку транспортних засобів, з метою прийняття, перевірки та передачі документів, видачі оформлених результатів.

Державний облік зареєстрованих транспортних засобів передбачає реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання і передачу інформації про такі засоби та відомостей про їх власників, які вносяться до Єдиного державного реєстру транспортних засобів, держателем якого є Міністерство внутрішніх справ України.

Для оптимізації процедури державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку (далі – державна реєстрація) автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів (далі – ТЗ), захист майнових прав громадян, а також виявлення фактів знищення, підробки або зміни номерів вузлів та агрегатів ТЗ, підроблення реєстраційних документів на транспортний засіб та інших документів, які є підставою для реєстрації транспортного засобу (далі – реєстраційні документи) у територіальних органах з надання сервісних послуг Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.01.2016 № 28, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 лютого 2016 р. за № 204/28334, затверджена Інструкція з організації взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС.

Надання таких монопольних повноважень Державі, в особі співробітників Сервісних центрів та Експертних підрозділів системи МВС України, свідчить у першу чергу про обов'язок встановлення фактів підроблення, та негайне повідомлення органам досудового розслідування про такі факти, та надання підтверджуючих матеріалів має в першу чергу передбачати відповідальність посадових осіб, які на час проведення огляду транспортного засобу при його реєстрації (перереєстрації) допустили подальше використання такого

транспортного засобу, а також здійснили внесення завідомо неправдивої інформації до Єдиного державного реєстру транспортних засобів.

Таким чином, виявлення підроблення або зміни ідентифікаційних номерів, номерів двигунів, шасі або кузова, або змінення без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу працівниками Сервісних центрів та Експертних установ системи МВС це є основний законодавчо закріплений спосіб виявлення такого виду злочину. Будь який виявлений подібний факт має бути негайно повідомлений органу досудового розслідування для обов'язково внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, у відповідності до ст. 214 КПК України.

А враховуючи, що відповідно до Порядку, експлуатація транспортних засобів, що не зареєстровані (не перереєстровані) в уповноважених органах МВС та без номерних знаків, що відповідають державним стандартам, а також ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах або знищені чи підроблені, забороняється, зазначений транспортний засіб має бути переданий до органу досудового розслідування для дослідження в експертній установі та визначення як речовий доказ у кримінальному провадженні.

Невиконання чи неналежне виконання своїх повноважень посадовими особами Сервісних центрів, які, виявляють факти підроблення або зміни ідентифікаційних номерів, номерів двигунів, шасі або кузова, або змінення без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу, призводить до подальшої незаконної експлуатації транспортного засобу, використання його у шахрайських цілях з корисною метою, а також укриття, або маскування інших більш тяжких злочинів.

Таким чином, можна зазначити, що в Україні, на відміну від Республіки Казахстан, існує процедура звіряння ідентифікуючих даних під час перереєстрації транспортних засобів. Така процедура за своєю суттю є основним способом виявлення порушень щодо обліку транспортних засобів, а отже ретельність та уважність уповноважених осіб під час проведення цієї процедури дасть змогу вчасно виявляти кримінальні правопорушення, пов'язані з обліком транспортних засобів.

Бібліографічні посилання

1. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=104402

2. 3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1813>

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n198>

4. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на

шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-п#Text>

Сіренька Дар'я Сергіївна,

курсант IV курсу

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Зарубей Вікторія Володимирівна,

професор кафедри кримінального процесу

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, професор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Забезпечення безпеки учасників кримінального провадження відіграє важливу роль в процесі запобігання злочинності та ефективної боротьби з нею. Інститут забезпечення безпеки осіб є невід'ємним елементом реалізації основоположних прав та свобод людини і громадянина. Так, ст. 3 Конституції України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найважливішою соціальною цінністю [1].

Розкриття кримінальних правопорушень безпосередньо залежить від всебічного та повного дослідження обставин кримінального провадження, встановлення фактів та відомостей, що дає можливість правильно оцінити докази та прийняти рішення у конкретній ситуації. Важливим джерелом виявлення таких фактів та відомостей безперечно можна вважати показання свідків, потерпілих та інших учасників кримінального провадження. Тому з огляду на це забезпечення їх участі у кримінальному провадженні є одним із основних завдань органів досудового розслідування та суду, оскільки достовірні показання насамперед дозволяють перевірити отримані відомості, встановити належність доказів та виявити нові.

Досить часто на практиці трапляються випадки, коли свідки або потерпілі відмовляються давати показання, змінюють свої попередні свідчення або ж надають неправдиву інформацію, а також ухиляються від вчинення процесуальних дій у зв'язку з тим, що існує загроза застосування до них, членів їхніх сімей, близьких родичів насильства чи інших форм протиправного впливу. За матеріалами опитування прокурорів та слідчих, у 40% проваджень по злочинах проти життя і здоров'я особи мав місце протиправний вплив на свідків. Його було вчинено у формі: 43% – насильства; 8% – погрози розголосу відомостей; 24% – підкупу. Внаслідок таких дій, близько 30% осіб – змінювали свідчення та до 30% – ухилялися від участі у кримінальному провадженні [2, с. 208].